

7. Beleid

Muziekonderwijs

Vanaf de oprichting van 'Fidelio' in 1895 was het gebruikelijk, dat de dirigent aan een leerling de eerste beginselen in de muziek bijbracht. Soms was er assistentie van een militaire beroepsmuzikant, die bij 'Fidelio' in de harmonie meespeelde en ook aan leerlingen les gaf, zoals de heer Stuiver in de vijftiger jaren op de klarinet.

Ervaren muzikanten, meestal oudere leden van de harmonie, deden de verdere scholing van de leerlingen. De basis van de muzieklessen was vanouds een eenvoudig lesboek voor "Eerst beginnende muzikanten voor harmonie- en fanfaregezelschappen", dat algemeen bekend stond als "het boekje van Kes-sels". Als de leerling ongeveer halverwege dit boekje gevorderd was, mocht hij meespelen in het grote orkest. Driekwart eeuw werd de jeugd bij 'Fidelio' op deze manier tot muzikant gevormd.

Dat ging niet alleen bij 'Fidelio' zo, maar bij de

meeste andere blaasorkesten in de omgeving en in geheel Nederland. En dan had 'Fidelio' nog het voordeel, dat de opeenvolgende dirigenten allemaal beroepsmuzikanten waren. Bij de meeste andere korpsen was de dirigent een goedwillende amateur, die zich in zijn vrije tijd met de muziek vertrouwd had gemaakt. De opleiding van leerlingen was dan meestal nog veel primitiever.

Omstreeks het midden van de 70-er jaren kwam hierin verandering toen harmonieleiden in de gelegenheid werden gesteld om les te nemen bij de Streek Muziekschool te Doorn. Deze muziekschool bestond al langer en werd door de gemeenten in de hele streek - vooral de Heuvelrug van Doorn tot Amerongen, maar ook Maarn en Woudenberg - gesubsidieerd. De nieuwigheid was, dat de muziekschool ook een zogenaamde hafa-afdeling (=harmonie en fanfare) instelde, waar beginnende muzikanten in de traditie van het blaasorkest opgeleid konden worden. Via deze

De eerste 'Fidelio' leerlingen van de muziekschool kregen het diploma uitgereikt door burgemeester H.H. Zwart in 1979.

nieuwe afdeling van de streekmuziekschool kregen de 'Fidelio'-leerlingen voortaan les van gekwalificeerde en bevoegde muziekdocenten. Na een moeizame start verliep de samenwerking met de muziekschool redelijk succesvol. Een eerste lichter 'Fidelio'-leerlingen slaagde in 1979 voor een examen en ontving hun diploma uit handen van burgemeester H.H. Zwart.

Helaas geraakte de Streekmuziekschool Doorn in de jaren daarna in organisatorische en financiële problemen. Vele aangesloten gemeenten vonden de muziekschool te duur worden. Zij gingen subsidies verlagen en op het laatst zelfs geheel intrekken. De gemeente Woudenberg hield haar financiële steun nog lang in stand.

In 1982 ontstond er, na jarenlange geschilpunten over beleid en lesgeldten voor de muziekleerlingen, grote beroering. De Streekmuziekschool Doorn wilde een drastische verhoging van de lesgeldten voor de zogenaamde hafa-leerlingen. Het gevaar dreigde dat een groot deel van het moeizaam opgebouwde leerlingenbestand van 'Fidelio' zou afhaken. Gelukkig sprong de gemeente Woudenberg bij met een eenmalige aanvullende subsidie. Het jaar daarop trok ook Woudenberg zich als één der laatste gemeenten terug uit de muziekschool. Dat betekende ook meteen het einde van deze culturele organisatie, die jarenlang toch nuttig werk had verricht. Hoe nu verder met het muziekonderwijs in Woudenberg?

Een aantal docenten van de voormalige school sloot een maatschap voor het lesgeven aan leerlingen in Woudenberg. Met subsidie-steun van de gemeente voor de individuele leerlingen, leek dat een werkbare oplossing voor de meer klassieke instrumenten: viool, piano, orgel enz. Het bestuur van 'Fidelio' wilde echter liever de opleiding in eigen hand houden vanwege het specifieke karakter van een blaasorkest.

Men besloot in overleg met de docenten, die al met de opleiding van 'Fidelio'-leerlingen belast waren, een eigen "muziekschool" op te richten. Dit hield in dat 'Fidelio' vier docenten in dienst nam voor het speciaal opleiden van

jonge mensen tot harmonie-muzikant. Voor het toenmalige bestuur was dat een hele stap, net zo goed als voor de docenten. Een dergelijke constructie was geheel nieuw en hield dus een risico in of het goed zou uitpakken. De voordelen van een eigen muziekschool waren, dat een eigen opleidingsbeleid gevoerd kon worden, maar bovenal dat de lestarieven voor de leerlingen op een betaalbaar niveau voor alle lagen van de bevolking gehouden konden worden.

Gedurende een periode van ongeveer drie jaar onderhandelde 'Fidelio' met het gemeentebestuur over een passende subsidieregeling voor de lesgeldten. Toen er in 1986 een bevredigende regeling was getroffen, kon men opgelucht in een jaarverslag schrijven:

"Met behulp van een koppeltje goed gemotiveerde en bekwame docenten verliep de opleiding in muzikaal opzicht vanaf het begin eigenlijk vlekkeloos, maar organisatorisch moesten er toch veel moeilijkheden overwonnen worden. Het duurde jaren, voordat de regeling van de subsidieverlening min of meer bevredigend ging draaien. Het heeft de vereniging duizenden gulden gekost, voordat het zaakje in het afgelopen jaar op het goede spoor kwam".

De gemotiveerde docenten, waarvan hierboven sprake was, waren toentertijd Cor Pronk (koper), Kathrien Walther Boer (hout), Hans Kinnegim (fluit) tot 1985, daarna Annelies van den Berg (fluit) en Hildo Flierman (slagwerk). De lesgeldten waren uiteindelijk als volgt geregeld:

- eigen bijdrage leerling *f* 250,- per seizoen
- gemeentesubsidie *f* 350,- per seizoen per leerling
- het ontbrekende deel van het lestarief ad *f* 700,- per seizoen werd door 'Fidelio' bijgepast.

Leerlingen van buiten de gemeente Woudenberg ontvingen geen subsidie en moesten het volle tarief van *f* 700,- betalen, evenals leerlingen boven de 20 jaar met een eigen inkomen. De gemeente had bovendien een maximum grens aan het aantal leerlingen gesteld (40), evenals aan de tijdsduur van de opleiding (6 jaar).

Hoewel er veel verloop bij de nieuwe muziekleerlingen was, heeft dit beleid er toch toe

geleid, dat de harmonie jaar na jaar groeide. Niet alleen in aantal muzikanten (van ongeveer 20 in 1974 tot 72 in 1995), maar ook in muzikaal peil (van derde afdeling in 1975 tot Erefdeling in 1995). De risicovolle stap in de tachtiger jaren is dus zeker goed uitgekapt en heeft in velerlei opzichten tot succes geleid.

Met de groei van het aantal leerlingen, is het aantal docenten van de 'Fidelio'-muziekschool ook gegroeid. In maart 1995 gaven de volgende bevoegde docenten les:

- Cynthia Beydorff (dwarsfluit)
- Andries Boelens (hobo)
- Irma van den Bosch (klarinet/saxofoon)
- Bart Koning (slagwerk)
- Daan Kuiper (klarinet)
- Cor Pronk (koper).

Muzikale ontwikkeling

De bekendste muziek van een harmonie is natuurlijk de marsmuziek, die de muzikanten spelen tijdens straatoptredens op bijvoorbeeld Koninginnedag of bij andere feestelijkheden. Dat was vroeger zo en dat is nog steeds zo. De straatoptredens vervullen ook een belangrijke rol in het dorpsleven, want een traditioneel feest is niet goed denkbaar zonder muziek. Toch heeft het spelen van marsen en het lopen op straat bij de tegenwoordige harmonieleiden beslist niet meer de voorkeur. De meeste leden beschouwen het min of meer als een morele verplichting tegenover de dorpsgemeenschap om bij feestelijke gebeurtenissen op straat op te treden. Liever speelt men concertmuziek in de zaal, omdat men nu eenmaal beter muziek kan maken als men in de zaal rustig op een stoel zit, dan wanneer men op straat staand of lopend moet spelen.

Reeds vroeger stelde ieder korps er een eer in om jaarlijks éénmaal een binnenconcert te geven voor donateurs en genodigden. Ook 'Fidelio' gaf vanaf de twintiger jaren ieder jaar een concert, gewoonlijk in december of januari. Naast de winterconcerten speelde 'Fidelio' ook zomers enkele concerten in de muzikentent. Wanneer dat precies is begonnen, is niet meer te achterhalen. Wel staat vast, dat vanaf 1920 in Woudenberg 'Fidelio' niet alleen 's zomers ging spelen in de buiten-

tent, maar dat er ook ruilconcerten plaatsvonden met korpsen uit de omgeving.

Op het programma van die concerten stonden dan toch ook altijd weer een paar marsen en daarnaast meestal enkele bekende walsen en concert-ouvertures van geliefde opera's en operettes. Dat waren dan bewerkingen van bestaande composities, want oorspronkelijke muziekstukken, geschreven voor harmonieorkesten, waren er nauwelijks.

Wat speelde 'Fidelio' toen zoal aan concertmuziek? Op een programma voor een concert op 23 juni 1928 zien we de ouverture "La Montagnarde" van Schweinsberg, de ouverture "Harmonia" van Laisne, de wals "Ein Walzertraum" van Oscar Strauss en de wals "Donauwellen" van Ivanovic. Bekende stukken, die de muzikanten graag speelden en het belangstellende publiek graag hoorde.

Andere bekende stukken uit die tijd waren de ouvertures "Le diamant noir" van Popy, 'Martha' van Flotow, 'Zampa' van Alliers, 'Faust' van Gounod, 'Les Saltimbanques' van L. Ganne, 'Dichter und Bauer' van F. von Suppé, de ouvertures uit 'Carmen' van G. Bizet, 'Ouverture Joyeuse' van Keler Bela, 'Les Huguenots' van Meyerbeer, 'Orpheus in der Unterwelt' van J. Offenbach, 'Die Czardas Fürstin' van E. Kalman, 'Leichte Cavalerie' van F. von Suppé, 'Fra Diavolo' van Auber en 'Ungarisches Lustspiel' van Keler Bela. Verder de walsen 'Die Lustige Witwe' van F. Lehar, 'Künstlerleben' van J. Strauss, 'Dolores' van E. Waldteufel, 'Gold und Silber' van F. Lehar en 'Rosen aus dem Süden' van J. Strauss.

Omstreeks het midden van deze eeuw begonnen Nederlandse componisten zoals o.a. Gerard Boedijn en Meindert Boekel oorspronkelijke muziek voor blaasorkesten te schrijven. Vooral na de Tweede Wereldoorlog werd er veel nieuwe muziek uitgegeven. Bekende namen waren - en zijn nog steeds - Henk van Lijnschoten, Kees Vlak, Jef Penders, Pi Scheffer en Willy Hautvast. Toch duurde het bij 'Fidelio' nog vrij lang voordat dergelijke eigentijdse muziek op de lessenaar verscheen.

Eerst in 1970 - 'Fidelio' bestond toen 75 jaar - zien we de muziek uit de toen bekende televisie-serie 'Ja zuster, nee zuster' van H. Bannink op het programma van het jubileumconcert staan. In 1973 volgde de 'Happy Sound Selection' van Kees Vlak.

Na de komst in 1974 van dirigent Cor Pronk komt de doorbraak naar een eigentijds repertoire met veel muziek van hedendaagse componisten. De muziekkeuze werd vanaf toen ook in toenemende mate afgestemd op de jeugd, die geleidelijk weer bij de harmonie kwam spelen.

Een greep uit de moderne stukken die vanaf die tijd gespeeld werden:

- 'Deep River Rhapsody' van H. Walters
- 'The black en white minstrel show' van Siebert
- 'Bingo' van R. Beck
- 'Moonlight Serenade' van H. van Lijnschoten
- 'Vastenavond' van H. van Lijnschoten
- 'Jesus Christ Superstar' van A. Lloyd Webber/W. Hautvast
- 'Musique à la Carte' van W. Hautvast
- 'Going Dutch' van P. Scheffer.

In de afgelopen vijftien jaar zien we vooral eigentijdse muziek op het concertprogramma staan, met af en toe een werk uit vroeger jaren. Dit laatste als gebaar naar de oudere muzikanten en de rijpere toehoorders. Een langbestaande vereniging dient haar traditie immers te respecteren!

Enkele hoogtepunten uit het repertoire van de afgelopen vijftien jaar waren:

'American Folksuite'	H. Walters
'Don't cry for me Argentina'	A. Lloyd Webber
'Elvis Selection'	W. Hautvast
'Beatles in Concert'	W. Hautvast
'Moment for Morricone'	Morricone/De Mey
'Caesar en Cleopatra'	G. Boedijn
'Concertino voor klarinet'	C.M. von Weber
'Vaudeville Suite'	P. Scheffer
'Second Suite'	G. Holst
'Suite Romantique'	M. Boekel
'New Baroque Suite'	H. van Lijnschoten
'Ouverture pour un matin d'automne'	S. Lancen
'Motions for Winds'	A. Waignein
'Het Warshaw concert'	R. Addinsell

'Selectie uit de West Side Story'	L. Bernstein
'The Phantom of the Opera'	A. Lloyd Webber
'Les Misérables'	C.M. Schönberg
'Cordilleras de los Andes'	Malando/Vlak
'Robin Hood'	M. Kamen
'Bohemian Rhapsody'	F. Mercury
'Oregon'	J. de Haan
'La Storia'	J. de Haan
'James Bond 007 melodieën'	arr. J. de Mey
'Rhapsody in Blue'	G. Gershwin

Een zelfde ontwikkeling als bij de concertmuziek heeft zich voorgedaan bij de concoursmuziek. De vroeger gespeelde bewerkingen voor blaasorkest van - meestal klassieke - orkestwerken maakten plaats voor oorspronkelijke stukken, speciaal geschreven voor blaasorkest. De titels van de concoursnummers die in de loop van de tijd door 'Fidelio' gespeeld zijn, treft u aan in hoofdstuk 10: "Concoursen".

En dan komen we vervolgens bij de ontwikkeling van het muzikale peil van 'Fidelio'. Hoe het hiermee gesteld was in de eerste 25 jaar is niet meer te achterhalen. Vanaf 1920 speelde de harmonie in de tweede afdeling KNF en groeide naar een hoger peil tot in de Ere-afdeling in de jaren dertig. Als gevolg van een dalend ledental, de oorlogsjaren en de vergrijzing viel het peil in de jaren na de Tweede Wereldoorlog terug tot de eerste en tweede afdeling. Vervolgens werd er 20 jaar niet aan concoursen deelgenomen. De muzikale bezetting van de harmonie liet dat niet meer toe. Omstreeks 1974 was het muzikale peil naar een dieptepunt gezonken.

In 1975 begon bij 'Fidelio' de wederopbouw, min of meer vanaf het nulpunt. De harmonie nam toen weer deel aan een concours en behaalde een tweede prijs in de derde afdeling. 'Fidelio' vond geleidelijk de weg omhoog weer terug en bereikte binnen 12 jaar - in 1987 - de Ere-afdeling. In het jubileumjaar 1995 speelt de harmonie nog steeds in deze afdeling. Op een concours in het najaar van 1993 bewees 'Fidelio' zijn kunnen met een duidelijke eerste prijs.